نامەی پۆڵس بۆ باوەڕدارانی کۆلۆسی

1 لە پۆڵسەوە کە بە خواستی خودا نێردراوی عیسای مەسیحە، هەروەها
لە تیمۆساوسی برامانەوە،

2 بۆ گەلی پیرۆزی خودا لە شاری کۆلۆسی، ئەو خوشک و برا
دڵسۆزانەی کە لەگەڵ مەسیح یەکن*:

با نیعمەت† و ئاشتی لە خودای باوکمانەوە لەگەڵتان بێت.

سوپاس و نوێژکردن

3 کاتێک نوێژتان بۆ دەکەین هەردەم سوپاسی خودا، باوکی عیسای
مەسیحی خاوەن شکۆمان دەکەین، 4 چونکە هەواڵی باوەڕی ئێوەمان
بە عیسای مەسیح پێگەیشت لەگەڵ ئەو خۆشەویستییەی بۆ هەموو گەلی
پیرۆزی خودا هەتانە. 5 ئەو باوەڕ و خۆشەویستییە دەرئەنجامی ئەو هیوایەیە
کە لە ئاسماندا بۆتان دانراوە، ئەوەی پێشتر لە پەیامی ڕاستی ئینجیل بیستتان،
6 کە گەیشتە لاتان. وەک هەموو جیهان‡، ئەم ئینجیلە بەرهەمدارە و
لەنێواتاندا زیاد دەکات، لەو ڕۆژەوەی نیعمەتی ڕاستی خوداتان بیست و
ناسیتان. 7 وەک لە ئەپەفراسی هاوکاری خۆشەویستمان فێربوون، کە لە
پێناوتاندا خزمەتکارێکی دڵسۆزە بۆ مەسیح و 8 باسی خۆشەویستی ئێوەی
کرد لە ڕۆحی پیرۆزدا.

---

* **1:2** کە لەگەڵ مەسیح یەکن لە زمانی یۆنانیدا)لە مەسیحدا(بەکارهاتووە.
† **1:2** خودا نیعمەت بە مرۆڤ دەبەخشێت، بە واتای بەخشینێکی خودایە کە بەبێ ئەوەی شایستەی بین خودا پێمان دەبەخشێت. ‡ **1:6** مەبەست لە سنووری ئیمپڕاتۆریەتی ڕۆمانییە.

[9] لەبەر ئەم هۆیە ئێمەش لەو ڕۆژەوەی بیستمان، بێ وەستان لە پێناوی
ئێوە نوێژ دەکەین، داوا لە خودا دەکەین کە لە ڕێگای هەموو دانایی
و تێگەیشتنێکی ڕۆحییەوە پڕ بن لە زانینی خواستی ئەو، [10] بۆ ئەوەی بە
شێوەیەک بژین کە شیاوی مەسیحی خاوەن شکۆ بێت و بە تەواوی
جێگای ڕەزامەندیی ئەو بێت، لە هەموو چاکەکارییەک بەرهەمدار بن و لە
ناسینی خودا گەشە بکەن. [11] با مەسیح بەگوێرەی توانای شکۆی خۆی بە
هەموو هێزێک بەهێزتان بکات، بۆ هەموو دانبەخۆداگرتن و ئارامگرتنێک،
بە خۆشییەوە [12] سوپاسی خودای باوک بکەن ئەوەی کە وای کرد ئێوە
شایستەی هاوبەشی بن لە میراتی گەلی پیرۆزی خۆی لە پاشایەتی ڕووناکیدا.
[13] خودای باوک ئەوەی لە دەسەڵاتی تاریکی دەربازی کردین و ئێمەی بۆ
شانشینی کوڕە خۆشەویستەکەی گواستەوە، [14] بە یەکبوون لەگەڵ ئەودا
کڕدراینەوە§، واتە لێخۆشبوونی گوناهمان وەرگرت.

عیسا وێنەی خودای نەبینراوە

[15] کوڕەکە وێنەی خودای نەبینراوە، نۆبەرەیە* و لە سەرووی هەموو
بەدیهێنراوانە، [16] چونکە بەو هەموو شتێک بەدیهێنرا: لە ئاسمان و
لەسەر زەوی، بینراو و نەبینراو، تەخت یان دەسەڵات، سەرۆکایەتی یان
حوکومڕانی، هەمووی لە ڕێگەی ئەوەوە و بۆ ئەو بەدیهێنران. [17] ئەو پێش
هەموو شتێکە و هەموو شتێکیش بەو یەکیگرتووە. [18] ئەو سەری جەستەیە
کە کڵێسایە. ئەو سەرەتایە و نۆبەرەی نێو مردووانە، تاکو لە سەرووی
هەموو شتێکەوە بێت، [19] چونکە خودا خۆشحاڵ بوو بە هەموو پڕیی خۆی
لە مەسیحدا نیشتەجێ بێت، [20] لە ڕێگەی ئەوەوە هەموو شتێک لەگەڵ

---

§ **1:14** مەبەست لە کڕینەوەی مرۆڤە لە کۆیلایەتی گوناه بە خوێنی عیسا. * **1:15**
نۆبەرە: مەبەست لەوەیە کە عیسا بەدینەهێنراوە، بەڵکو سەرۆکی هەموو بەدیهێنراوانە.

خۆیدا ئاشت بکاتەوە و بە خوێنی خاچەکەی ئاشتی بنێتەوە، ئەگەر لەسەر
زەوی بێت یان لە ئاسمان.
21 ئێوە پێشتر لە خودا دابڕابوون و دوژمن بوون لە بیرکردنەوە بە
خراپەکاری، 22 بەڵام ئێستا بە مردنی جەستەی مرۆڤانەی مەسیح ئاشتی
کردنەوە، تاکو لەبەردەمی بە پیرۆزی و بێ لەکە و بێ گلەیی پێشکەشتان
بکات، 23 ئەگەر بەردەوام بن لەسەر ئەو باوەڕە و دامەزراو و چەسپاو بن،
لانەدەن لە هیوای ئەو مزگێنییەی بیستتان، ئەوەی بۆ هەموو بەدیهێنراوانی
ژێر ئاسمان ڕاگەیەنراوە، خۆشم وەک پۆڵس بۆی بوومە خزمەتکار.

تێکۆشانی پۆڵس بۆ باوەڕداران

24 ئێستا دڵشادم بە ئازارەکانم لە پێناوی ئێوەدا و پاشماوەی تەنگانەی
مەسیح لە جەستەی خۆمدا تەواو[†] دەکەم، لە پێناوی جەستەی ئەو،
کە کڵێسایە. 25 من بووم بە خزمەتکاری کڵێسا بەپێی ئەو ئەرکەی کە
لەلایەن خوداوە پێم سپێردراوە، تاوەکو تەواوی پەیامەکەی خوداتان پێ
ڕابگەیەنم، 26 واتە ئەو نهێنییەی سەردەمانێکی زۆر و نەوە لەدوای نەوە
شاردراوە بوو، ئێستا بۆ گەلی پیرۆزی خودا ئاشکرا کرا. 27 پلانی خودا
ئەوەیە کە دەوڵەمەندی شکۆی نهێنییەکە بۆ گەلی خودا لەنێو نەتەوەکاندا
ئاشکرا بکات، نهێنییەکەش ئەوەیە کە مەسیح لەناوتاندایە، ئەمەش هیوای
شکۆدارییە.
28 ئێمە ئەو ڕادەگەیەنین، هەموو کەسێک ئاگادار دەکەینەوە و بەوپەڕی
داناییەوە فێریان دەکەین، بۆ ئەوەی بتوانین هەر یەکێکیان وەک کەسێکی
پێگەیشتوو بە یەکبوون لەگەڵ مەسیحدا[‡] بهێنینە بەردەم خودا. 29 بۆ ئەمەش

[†] **1:24** مەسیح بەردەوامە لە ئازارکێشان، بە ئامادەبوونی خۆی لەسەر زەوی. بڕوانە کردار 9:5.
[‡] **1:28** بە یەکبوون لەگەڵ مەسیح لە زمانی یۆنانیدا)لە مەسیحدا(بەکارهاتووە.

ماندوو دەبم و تێدەکۆشم، بەگوێرەی کارەکەی کە بەهێزەوە لە مندا کار
دەکات.

2

[1] دەمەوێ بزانن چ خەباتێک دەکەم بۆ ئێوە و ئەوانەی لە شاری
لاودیکییان و هەموو ئەوانەی ڕووبەڕوو منیان نەبینیوە، [2] تاکو ورەیان
بەرزبێتەوە و لە خۆشەویستیدا یەکبگرن بۆ ئەوپەڕی دەوڵەمەندی لە
تێگەیشتنی تەواو، تاکو نهێنی خودا بناسین، واتە مەسیح، [3] کە لە ئەودا
هەموو گەنجینەی دانایی و زانیاری شاردراوەتەوە. [4] ئەمە دەڵێم تاکو
کەس بە قسەی لووس چەواشەتان نەکات. [5] هەرچەندە بە جەستە لەلاتان
نیم، بەڵام بە ڕۆح لەگەڵتانم، دڵشادم کاتێک ڕێکی و چەسپاوی باوەڕتان
بە مەسیح دەبینم.

تەواوەتی مەسیح

[6] ئیتر هەروەک چۆن عیسای مەسیحتان بە پەروەردگاری خۆتان
وەرگرتووە، بە یەکبوون لەگەڵ ئەو بەردەوام بن لە ژیان، [7] لە ئەودا ڕەگ
دابکوتن و خۆتان بنیاد بنێن. وەک فێربوون چەسپاو بن لە باوەڕدا،
هەروەها با دڵتان پڕ لە سوپاسگوزاری بێت.

[8] ئاگاداربن کەس بە فەلسەفەی پووچ و هەڵخەڵەتێنەر دیلتان نەکات،
کە پشت بە نەریتی خەڵک و بنەما بنەڕەتییەکانی جیهان دەبەستێت، نەک
بە مەسیح.

[9] خودا بە هەموو پڕیی خۆی لە جەستەی مەسیحدا نیشتەجێیە،
[10] ئێوەش بە یەکبوون لەگەڵ مەسیحدا پڕ بوون لە خودا. مەسیح سەری
هەموو سەرۆکایەتی و دەسەڵاتێکە. [11] هەروەها بە یەکبوونتان لەگەڵ
مەسیحدا ئێوە خەتەنەیەک کراون کە بە دەستی مرۆڤ ناکرێت. پێشتر
تەواوی سروشتە گوناهبارەکەتان لەلایەن جەستەوە بەڕێوەدەبردرا، بەڵام

کاتێک ئێوە لەلایەن مەسیحەوە خەتەنە کران*، سروشتە گوناهبارەکە
داماڵرا. 12 لە کاتی لەئاوهەڵکێشانتان لەگەڵ ئەودا نێژران، لەگەڵ
ئەویش هەستانەوە بەهۆی باوەڕتان بە توانای خودا، کە لەنێو مردووان
هەڵیستاندەوە.

13 ئێوەش کە بەهۆی گوناه و خەتەنە نەکردنی جەستەتان مردبوون،
خودا لەگەڵ مەسیحدا زیندووی کردنەوە. لە هەموو گوناهەکانمان خۆشبوو.
14 ئەو تۆمارە یاساییەی سڕییەوە† کە ئێمەی پێ گوناهبار ببووین و لە
دژمان بوو، هەڵیگرت و بە خاچەوە بزمارکوتی کرد. 15 سەرۆکەکان و
دەسەڵاتدارانی چەککرد و بە ئاشکرا کردنییە پەند و لە خاچدا بەسەریاندا
زاڵبوو.

16 بۆیە با کەس لە خواردن و خواردنەوە یان لەبارەی جەژن یان
ئاهەنگی دەستپێکی مانگ یان شەممە حوکمتان نەدات. 17 ئەمانە سێبەری
داهاتوون، بەڵام ڕاستییەکە لە مەسیحدایە. 18 مەهێڵن ئەوانەی کە حەز
دەکەن خۆیان بە درۆ نزم بکەنەوە و فریشتەکان بپەرستن لە خەڵاتەکە
بێبەشتان بکەن. ئەو جۆرە کەسانە زۆر بە وردی باسی ئەو شتانە دەکەن کە
بینیویانە، لەخۆبایی بوون بەو بیرۆکە پووچە دنیاییانەی کە لە مێشکیاندایە.
19 ئەم جۆرە کەسانە دەست بە مەسیحەوە ناگرن، ئەوەی کە سەری
تەواوی جەستەیە و بەهۆیەوە هەموو جەستەکە هێز وەردەگرێت، لە ڕێگەی
جومگە و بەستەرەکانەوە بە یەکتر بەستراونەتەوە، بەو شێوەیەی کە خودا
دەیەوێت گەشە دەکات.

20 لەبەر ئەوەی ئێوە سەبارەت بە بنەماکانی جیهان لەگەڵ مەسیحدا
مردن، بۆچی وەک ئەوەی لە جیهاندا بژین، ملکەچی ئەم ئەرکانە دەبن:
21 «مەیگرە! تامی مەکە! دەستی لێ مەدە»!؟ 22 ئەمانە هەموویان

---

* **2:11** مەبەست خەتەنەکردنی دڵ بە ڕۆحی مەسیح. بڕوانە ڕۆما 2:29. † **2:14** تۆماری قەرزەکانی ئێمە کە گوناهەکانمانە.

ئەرکی تایبەتن بەو شتانەی کە لەناودەچن، تەنها چەند یاسا و فێرکردنێکن
کە خەڵک دایناون. 23 بە ڕواڵەت شێوەی داناییان هەیە، لە پەرستنی
هەڵبەستراو‡ و خۆدەرخستن بە بێفیزی و توندوتیژی جەستە، بەڵام ئەوانە
لە دامرکاندنەوەی هەوەسەکانی جەستە کاریگەرییان نییە.

3

باوەڕدار و مەسیح

1 لەبەر ئەوەی ئێوە لەگەڵ مەسیحدا هەستێنرانەوە، کەواتە بۆ ئەو
شتانەی سەرەوە کۆشش بکەن، لەوێ مەسیح لە دەستەڕاستی خودا
دانیشتووە. 2 بایەخ بەو شتانەی سەرەوە بدەن، نەک ئەوانەی لەسەر
زەوین، 3 چونکە ئێوە مردن، ژیانیشتان لەگەڵ مەسیح لە خودادا
شاردراوەتەوە. 4 کاتێک مەسیح دەردەکەوێت کە ژیانتانە، ئەوسا ئێوەش
لەگەڵیدا لە شکۆمەندیدا دەردەکەون.
5 کەواتە ئارەزووە دنیاییەکانتان بمرێنن: داوێنپیسی، گڵاوی،
هەوەسبازی، ئارەزووی خراپ، چاوبرسێتی کە جۆرێکە لە بتپەرستی،
6 چونکە بەهۆیانەوە تووڕەیی خودا دێتە سەر یاخیبووان. 7 ئێوەش
جاران ئاوا هەڵسوکەوتتان دەکرد، کاتێک تێیاندا دەژیان. 8 بەڵام
ئێستا هەموو ئەوانە فڕێبدەن: هەڵچوون، تووڕەیی، قین، بوختان، قسەی
ناشیرین لە زارتان. 9 لەگەڵ یەکتری درۆ مەکەن، چونکە مرۆڤە کۆنەکە
و کردەوەکانتان داکەندووە و 10 مرۆڤێکی نوێتان لەبەرکردووە، ئەوەی
بەگوێرەی وێنەی بەدیهێنەرەکەی بە ناسینی نوێ بووەتەوە. 11 لەوێدا
جولەکە و ناجولەکە نییە، خەتەنەکراو و خەتەنە نەکراو، بەربەری* و

‡ **2:23** مەبەستی لەوەیە کە مرۆڤ خۆی ئایینی بۆ خۆی دروستکردووە و بەسەر خۆیدا دەیسەپێنێ.

* **3:11** بەربەری: ئەو کەسانەی کە بە زمانی یۆنانی قسە ناکەن، بە کەسانی نا ڕۆشنبیر هەژمارکراون.

سکیسی[†]، کۆیلە و ئازاد نییە، بەڵکو مەسیح هەموو شتێکە و لە
هەمووتاندایە.

باوەڕدار و کڵێسا

12 بۆیە، ئێوە کە گەلی پیرۆز و خۆشەویست و هەڵبژێردراوی خودان،
میهرەبانی و نیانی و بێفیزی و دڵنەرمی و ئارامگرتن لەبەر بکەن. 13 بەرگەی
یەکتری بگرن، ئەگەر یەکێک سکاڵای لەسەر یەکێک هەبوو، گەردنی
یەکتری ئازاد بکەن. وەک مەسیحی باڵادەست لێتان خۆشبوو، ئێوەش
لێیان خۆشبن. 14 لە سەرووی هەموو ئەمانەشەوە خۆشەویستی لەبەر بکەن،
کە لە یەکێتییەکی تەواودا هەموویان دەبەستێتەوە.
15 با ئاشتی مەسیح حوکمی دڵتان بکات، چونکە وەکو ئەندامانی
جەستەیەک بۆ ئاشتی بانگکران، هەروەها سوپاسگوزار بن. 16 با پەیامی
مەسیح بە دەوڵەمەندی لە ئێوەدا نیشتەجێ بێت، بەوپەڕی دانایی یەکتری
فێر بکەن و ئاگادار بکەنەوە، بە زەبوور و سروود و گۆرانی ڕۆحی بە
سوپاسگوزاری لە دڵتاندا گۆرانی بۆ خودا بڵێن. 17 هەر شتێک دەڵێن
و دەیکەن، هەمووی بە ناوی عیسای خاوەن شکۆوە بیکەن، لە ڕێگەی
عیساوە سوپاسی خودای باوک بکەن.

باوەڕدار و خێزان

18 ئەی ژنەکان، ملکەچی مێردەکانتان بن، وەک لە شوێنکەوتووی
مەسیح دەوەشێتەوە.
19 ئەی مێردەکان، ژنەکانتان خۆشبوێ، لەگەڵیان ڕەق مەبن.
20 ئەی منداڵان، لە هەموو شتێکدا گوێڕایەڵی دایک و باوکتان بن،
چونکە ئەمە جێگەی ڕەزامەندی مەسیحی خاوەن شکۆیە.
21 ئەی باوکەکان، منداڵەکانتان تووڕە مەکەن، نەوەک نائومێد بن.

---

† **3:11** بە بیرکردنەوەی ڕۆمانییەکان خەڵکانێکن دڕندەن و زۆر لە ڕۆشنبیرییەوە دوورن.

باوەڕدار و کارکردن

[22] ئەی کۆیلەکان، لە هەموو شتێکدا گوێڕایەڵی گەورەکانی ئەم
جیهانەتان بن، نەک تەنها ئەو کاتەی کە چاودێریتان دەکەن بۆ ئەوەی
لێتان ڕازی بن بەڵکو دڵسۆزانە، چونکە ئێوە لە مەسیحی گەورەکەتان
دەترسن. [23] هەر چییەک دەکەن، بە دڵ بیکەن، وەک بۆ مەسیح بێت،
نەک بۆ خەڵکی، [24] بزانن لەلایەن مەسیحەوە پاداشتی میرات وەردەگرن،
چونکە خزمەتی مەسیحی خاوەن شکۆ دەکەن. [25] بەڵام ئەوەی کاری
خراپ بکات سزای خراپەی خۆی وەردەگرێت، خودا لایەنگری ناکات.

4

[1] ئەی گەورەکان، لەگەڵ کۆیلەکان بە دادپەروەری و یەکسانی
هەڵسوکەوت بکەن، چونکە دەزانن ئێوەش گەورەتان هەیە لە ئاسمان.

هاندان بۆ نوێژکردن

[2] پەیوەست بن بە نوێژکردنەوە، بە سوپاسەوە ئێشکی لێ بگرن. [3] بۆ
ئێمەش نوێژ بکەن کە خودا دەرگایەکمان بۆ بکاتەوە بۆ پەیامەکە، بۆ ئەوەی
نهێنی مەسیح ڕابگەیەنین، هەر لەبەر ئەمەش گیراوم. [4] هەروەها نوێژ بکەن
بۆ ئەوەی وەک پێویستە بە ڕوونی پەیامەکە ڕابگەیەنم. [5] بە دانایی لەگەڵ
ئەوانەی دەرەوە ڕەفتار بکەن، کات بقۆزنەوە. [6] با قسەتان هەردەم پڕبێت
لە نیعمەت، بە خوێ سوێر کرابێت، تاکو بزانن چۆن پێویستە وەڵامی
هەرکەسێک بدەنەوە.

سڵاوی کۆتایی

[7] تیخیکۆس هەموو هەواڵێکی منتان دەداتێ، برایەکی خۆشەویست و
خزمەتکارێکی دڵسۆز و هاوکاری ئێمەیە لە خزمەتکردنی مەسیحی باڵادەستدا.
[8] بە تایبەتی بۆ ئەوە ناردمە لاتان کە هەواڵی ئێمە بزانن و ورەتان بەرز بکاتەوە.

9 ئەو لەگەڵ ئۆنسیمۆسی برای خۆشەویست و دڵسۆز، ئەوەی لە خۆتانە،
هەواڵی هەموو شتێکی ئێرەتان دەدەنێ.

10 ئەریستارخۆسی هاوڕێی بەندییێتیم سڵاوتان لێدەکات، مەرقۆسی
ئامۆزای بەرناباسیش. دەربارەی ئەو ڕاسپاردەتان وەرگرتووە. ئەگەر هاتە
لاتان پێشوازیی لێ بکەن.

11 هەروەها عیسا کە بە یوستۆس ناودەبردرێت، ئەویش سڵاوی بۆتان
هەیە. تەنها ئەمانە لەنێوان هاوکارانم بۆ شانشینی خودا لە جولەکەکانن*،
ئەوانەی بوونە هاندەرم.

12 ئەپەفراسی بەندەی عیسای مەسیح، ئەویش لە خۆتانە و سڵاوتان
لێدەکات، هەردەم لە نوێژەکانیدا لە پێناوتاندا تێدەکۆشێت، تاکو لە تەواویدا
بچەسپێن و تەواو دڵنیا بن لە هەموو خواستی خودا. 13 شایەتیی بۆ دەدەم
کە زۆر ماندوو دەبێت بۆ ئێوە و ئەوانەی لە شارەکانی لاودیکییان و
هیراپۆلیسن.

14 لۆقای پزیشکی خۆشەویست و دیماس سڵاوتان لێدەکەن.

15 سڵاو بکەن لە خوشکان و برایانی لاودیکییا و نیمفاس† و ئەو
کڵێسایەی لە ماڵەکەیەتی.

16 کاتێک ئەم نامەیەتان بۆ خوێنرایەوە، وابکەن لە کڵێسای
لاودیکییەکانیش بخوێنرێتەوە، ئەوەی هی لاودیکییاشە ئێوە بیخوێننەوە.

17 بە ئەرخیپۆس بڵێن: «سەیری ئەو خزمەتە بکە کە لە مەسیحی
بالادەستەوە وەرتگرتووە، تاکو تەواوی بکەیت.»

* **4:11** یۆنانی: خەتەنەکراوان.
† **4:15** ئافرەتێکی خزمەتکار بووە.

18 من پۆڵسم، سڵاوەکە دەستخەتی خۆمە. یادی کۆتەکانم بکەن.
نیعمەت لەگەڵتان بێت.

ستاندەر سۆرانیی کوردیی پێبەرامبەری وەشانی Biblica®
Kurdish, Central: Biblica® سۆرانیی کوردیی پێبەرامبەری وەشانی ستاندەر (Bible)

© 2020.

Language: سۆرانی کوردی (Central Kurdish)

Biblica® Open Kurdi Sorani Standard Version™
Copyright © ,1998 2011, 2016, 2020 by Biblica, Inc.
"Biblica" is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.
All content on open.bible is made available under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 License (http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).
You are free to:

- Share — copy and redistribute the material in any medium or format
- Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially

Under the following conditions:

- Attribution — You must attribute the work as follows: "Original work available for free at www.biblica.com and open.bible" Attribution statements in derivative works should not in any way suggest that we endorse you or your use of this work.
- ShareAlike — If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Use of trademarks: Biblica® is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. and may not be included on any derivative works. Unaltered content from open.bible must include the Biblica® trademark when distributed to others. If you alter the content in any way, you must remove the Biblica® trademark before distributing your work.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.
You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

- You include the above copyright and source information.
- If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not

necessarily endorsing your changes.
If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.
Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2021-04-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
b27f70b0-86f8-5719-bd79-8ef417eb0c62